

SAMS
Björnvägen 20
13731 Västerhaninge
Tel 070-7382721
info@samsinfo.nu
www.samsinfo.nu

2002-11-14

Bengt Landström
Länstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå

Angående förarbetena till reviderad skötselplan för Lapponia

Sveriges Allmänna Mountainbike Sällskap (SAMS) har givits möjlighet att yttra sig angående förarbetena till en reviderad skötselplan för Lapponia. I dessa arbeten föreslås generellt förbud mot mountainbike i Lapponia. SAMS vill anföra följande:

SAMS anser att ett förbud mot mountainbike vore opåkallat. SAMS förordar istället att skyddet formuleras, att ”cykla vid sidan av befintlig stig”.

Vandring och cykling

Cykling har precis som fotvandring utan tvekan en viss miljöeffekt. Det intressanta i detta sammanhang är, att de studier som jämfört fotvandring och cykling entydigt kommer till samma resultat. Cykling ger inte större slitage än fotvandring. Miljöpåverkan är dock något annorlunda. Fotgängare skapar breda upptrampade stigar, cyklister smalare, konstateras i ett examensarbete i naturgeografi vid Umeå universitet.¹ Till detta kan läggas, att cyklister håller sig på stigarna och inte trampar omkring i markerna till men för flora och fauna. Vore det tvärtom skulle cykling vidga stigarna. Men så är alltså inte fallet. I det fall gång, men inte cykling, förbjöds på Lapponias stigar skulle effekten på sikt bli den, att stigarna skulle smalna och mer natur skulle vara orörd. Några miljöskäl att förbjuda cykling torde således ej föreligga.

En faktor som är av mycket stor betydelse är stigbildningen: vad som sker i naturen över tid när stig bildas. Vid University of Guelph i Kanada har Thurston och Reader experimentellt visat att det initiala slitaget är störst, d v s när stig bildas, varefter slitaget avtar. Mätningar gjordes vid 25, 75, 200 och 500 passager. Resultaten visar entydigt, liksom den ovan anförda studien i Umeå, att cyklister och fotgängare sliter ungefär lika mycket. Det viktigaste resultatet är emellertid att de första tjugofem passagerna, oavsett om de gjordes av fotgängare eller av cyklister, föranledde en avsevärd miljöpåverkan. Vegetationen reducerades och den underliggande marken exponerades. Därefter avtog inverkan.² Att det finns stigar och leder genom Lapponia måste rimligen vara önskvärt, för att folk skall kunna vistas och röra sig i den orörda naturen. Den slutsats som kan dras av detta i naturskyddshänseende är, att man bör sträva efter att förhindra ny stigbildning. Därför förordar SAMS att ett eventuellt förbud uttrycks som förbud att cykla vid sidan av befintlig stig.

¹ Idestrom A., 2000, *Markslitage i fjällmiljö - en jämförelse mellan cykling och vandring*. Examensarbete (D-uppsats), i Naturgeografi, Umeå universitet.

² Thurston, E., and Reader, R. J. 2001. *Impacts of experimentally applied mountain biking and hiking on vegetation and soil of a deciduous forest*. **Environmental Management** 27: 397-409.

De som utfört enkäten är säkert medvetna om det men SAMS vill ändå framhålla, att den ingalunda är representativ i demokratisk bemärkelse. Det framgår ju inte vilka som yttrat sig, om de företräder några andra än sig själva, och det kan noteras att föreningarna — vilka man kan anta är demokratiskt uppbyggda — ger mountainbikeåkningen sitt stöd. Inte desto mindre finns skäl att kommentera enkäten. Den ger nämligen uttryck för respondenternas värderingar. I detta sammanhang vill vi erinra om en studie som gjorts av det Nya Zealändska miljödepartementet. I denna framkommer tydligt att somliga, helt felaktigt, kan uppleva att mountainbike är miljöförstörande och farligt, ett störande element som inte passar in. Här är det närmast frågan om ett kulturellt missförstånd. Mountainbikeåkare cyklar på stigar för att de uppskattar naturen på samma sätt som vandrare. De studier som gjorts visar att värdegemenskapen faktiskt är påfallande, och att somliga vandrare inte förstått det.³

Objektivt sett förstör inte mountainbike naturen, det är heller inte farlig för vandrare särskilt inte i fjällen där farterna är låga. Att de finns som tämligen oreflekterat ogillar cyklar kan inte heller vara ett skäl att inskränka allemansrätten. Ökad förståelse är, enligt SAMS bedömning en tids- och generationsfråga, något som kommer att utvecklas över tid. Mountainbike är ju ett nytt fenomen i det svenska landskapet. Det bör understrykas, att cykeln är ett ekologiskt sunt transportmedel som har ungefär samma inverkan som en fotgängare, och att den absolut inte bör förväxlas med motoriserade fordon vilka p g a sin motorstyrka kan vålla avsevärda skador.

Mountainbike i skötselsplanen

Mountainbike har utan tvekan kommit för att stanna och sannolikt kommer många av dem som tidigare vandrat att i framtiden att åka mountainbike. Det finns därför skäl att planera för att mountainbikeåkningen i fjällvärlden kommer att öka. Idag finns inte minsta dokumentation som kan styrka att något slitage vållas av mountainbikeåkning. Det finns således idag inget sakligt skäl att förbjuda mountainbike. Däremot finns anledning att bevaka utvecklingen.

Vid utformningen av tillsynsinstruktionerna bör det i dessa läggas in att man vid tillsynen ska följa upp den inverkan såväl fotgängare som cyklister har på stigarna Laponia. Kan man då konstatera ett faktiskt slitage bör man överväga olika vägar framåt. I första hand bör man satsa på underhåll av stigarna, t ex genom väl anlagda och underhållna spänger, i andra hand bör man överväga att införa restriktioner. Dylika bör endast komma ifråga om det finns tydliga indikationer på begynnande slitage och varje sträcka bör provas för sig. Temporära restriktioner bör också kunna aktualiseras.

SAMS vill också förorda tydliga föreskrifter vid Laponias ingångar och i eventuella broschyrer för besökare. Härvid bör det otvetydigt framgå att det är förbjudet att cykla vid sidan av stig. Vidare kan man med fördel erinra om grundläggande regler för hur man skall cykla för att minimera inverkan på stigarna och inte minst vett och etikett när det gäller hur cyklister skall förhålla sig till fotgängare. I detta sammanhang bidrar SAMS gärna med sina erfarenheter.

Med vänlig hälsning

Paul Engman
Ordförande

³ Cessford, G. R., 1995. *Off-road impacts of mountain bikes: a review and discussion*. Dept. of Conservation, Science & Research series, 0113-3713; no. 92. Wellington, N.Z.